

Székely István előadása vallástanárok részére

2022.03.19., Magyar Antropozófiai Társaság

Előadásom címe: húsvét. Ahogy elmerültem ebben a felkészülésben, kiderült számomra, hogy ez egy hihetetlen mély, összetett téma. És lassan körvonalazódott, hogy ennek egyetlenegy szegmensével fogok most foglalkozni. Ez a feltámadás, ami végül is a központi része a Húsvétnek, a kereszténységnek. És ezt is egy egészen különleges nézőpontból fogom vizsgálni, ahogyan erről talán még soha nem beszéltem, kozmikus nézőpontból.

A húsvét több szempontból is megközelíthető: pl. múlt, jelen, jövő. Úgy gondolom, hogy a jelenlévők a múltból, a történetiségéből nem alulműveltek éppen. Úgyhogy inkább a jelen és a jövő húsvétja, a jelen és a jövő feltámadása lesz a téma. Természetesen azért visszanezünk, és aki ismer, az tudja, hogy a Bibliából is fogunk néminemű dolgokat olvasni.

Hoztam egy képet, egy történetet. Amit az életből hoztam. Waldorf-óvodákban figyelhető meg, és meg is figyelik az óvónők, ahol erre van lehetőség, és szerencsésebb szülők is. Hogy a gyerekek a húsvét időszakára előtt valahogy másképpen játszanak – dolgoznak. Ahogyan ez megjelenik, az az, hogy ahogy homokoznak – én ezt itt láttam –, és várat dombot, hegyet építenek, a magaslatokon megjelenik egy *kereszt alakzat*. És ez azért izgalmas, merthogy négyéves kortól járnak Waldorf-óvodába a gyerekek. (Tudom, hogy már nem csak.) De ebben a korban azért egy elég messzi aszociáció, vagy magyarázat kéne ahhoz, hogy ők ezt valamilyen hallomásból tegyék meg, hogy ilyen kereszt alakú faágakat, egyebeket tegyenek a vár tetejére. Nem innen tudják, hanem idézőjelesen mondom, hogy valahogy „kiolvassák” az időszakból. Az időszakból, amit tudunk, hogy nem naptár szerint működik. Nem a Hold járása, hanem a Nap járása szerint. Ugye a Holdtöltét követő első hétvégéről van szó. Steiner erről sokat beszél. Talán olvasok egy idézetet is. De valahogy kiolvassák az egészből. És nyilván ez az olvasás egy kicsit tudatos kifejezés, inkább azt mondanám, hogy kiérzik az egészből. vagy beleérzik az egészbe.

És hát itt vagyunk mi, már ilyen ronda felnőttek, elnézést. Akik egyrészt mindent tudunk. És mi arra ébredünk, hogy itt van megint a húsvét, a feltámadás. Arról már ugye le is mondunk tulajdonképpen, hogy az iskolánkban magunk celebráljuk ezt az ünnepet. De hát hogy telt el egy év?! Már megint húsvét van! Úristen! Mit is mondtam tavaly? És elkezdem a jegyzeteimet nézni, meg a könyveket, meg összeolvasni mindent. És ezzel tulajdonképpen teljesen ellentétes irányba megyek, mint amit mondjuk egy kisgyerektől ebben az értelemben tanulhatunk. Ugyanis amit ki tudunk olvasni ezekből a füzetekből, jegyzetekből, meg egyebekből, az persze mind igaz, semmi baj nincs vele, csak hogy ugye erre szokták mondani azt, hogy ez bizonyos értelemben egy intellektuális ügyggyé válik. Az intellektuális megközelítést most nem a fej- és szívgondolkodás szempontjából szídom, hanem mert szembe megy azzal, amit a gyerek átél, és amit nekünk is, ha átelnénk, akkor nem kéne *így* készülni. Hogy ez az összeszedett tudás, ez mindig egy kis része, az intellektuális ügyggyek is részei az egésznek, a világnak, de nem az egész. És mi ebből a kicsiből próbálunk valamilyen „nagyot” készíteni, amit a gyerek is át tud élni. A gyerek átéli. És aztán prezentáljuk természetesen valamilyen módon mégiscsak a húsvétot és a feltámadást. Ez jól sikerülhet. Annak ellenére, hogy *mi* nem vagyunk elég felkészültek ebből a szempontból. A gyerekek másképp értik meg. Mert ugye nem 4-5 éves kor között szűnik meg az együttélés a világgal, a kozmosszal, hogy így kell mondanom. Azért megy jól, mert ők másképp élik meg azt, amit mi esetlenségünkben, tehetetlenségünkben elmondunk. Nem vesszük észre, hogy ők másképp érzik, élik át. Ez elég sokszor

meg szokott történni a Waldorf-iskolában, Úgymond egy kicsit „visszaélünk” a gyerekeknek a zseniális képességeivel. Ez más ünnepekkor is elő szokott fordulni, és más témákban, sokkal hét-köznapibb témákban is. De nagy a siker, és mi nem vesszük észre, hogy helyrehozzák azt, amit mi esetleg elrontanánk bennük.

Ez egy kép próbált lenni a feltámadásra, húsvéti események mögé. Egy nézőpontnak a leírása. Szeretném felolvasni – sajnos még nem aktuális – de Steinernek a *Léleknaptárban*¹ az első, ami a *húsvéti hangulat* névvel van ellátva. Mégiscsak valaki észreveszi, hogy itt egy hangulatról van szó, amit meg lehet teremteni az embernek magában. A húsvét április 1. és 6. közé esik, aszerint, ahogy a *Léleknaptárban* van.

Még mielőtt felolvasom, egy kis idézetet hadd olvassak hozzá Steinertől a *Csillagok világa és az ember* c. műből², mert itt egy fontos kérdést tisztáz. Ez az április 1 – 6-ra vonatkozik.

Mindenesetre újra jobban együtt kell majd élnünk az idővel, mint ahogy ma szokás. Nemrég, két évtizede merült fel az a gondolat, hogy a húsvét ünnepét, amit legalább még az idő menete szerint rendeztek el, mindig április elsejére tegyék, hogy a számlakönyveket ne zavarja mindig össze, hogy az ünnep évente más napra esik. Az idő folyamatával való együttélést is az emberiség fejlődésének materialista menetébe kívánják belevonni. Érthető, ha végül a materialista gondolkodás lassan rászánja magát erre, mivel megértük, hogy az emberek például az évet a mostani újévvel kezdik meg, január elsején, holott december - decem - a tizedik hónap, és január, február nyilvánvalóan az előző évhez tartoznak, az új év tehát legfeljebb márciusban kezdődhet, mint a római korban. De egy történelmileg is elismerten gyengeelméjű francia királynak úgy tetszett, hogy a tél közepén, január elsején kezdje meg az évet, és az emberiség ehhez tartotta magát.

Hangsúlyozom, hogy itt idő menetét és az idő folyamatát írt, nem időt. Hanem idő menete és idő folyamata. Folyamatról van itt szó. És akkor a húsvéti hangulat.

*Amikor a világtávlatokból
a Nap szól az emberérzékhez
s lélekmélységekből az öröm
a látásban a fénnel egyesül,
akkor az Én-lény burkából
gondolatok szállnak a természeteségekre
és az ember lényét tompán
a szellem létéhez kötik.*

Felolvasom még egyszer. Nyilván sejtem, hogy egyrészt nem ebben az időszakban vagyunk, másrészt azt, hogy nagyjából egy kukkot se értünk. [felolvassa] És abban a reményben kezdenék bele a következőkbe, hogy ezt jobban meg fogjuk érteni, miről is van szó.

És ahhoz, hogy ezt megtegyük, két ismert dolgot szeretnék fölidézni. Az egyik értelemszerűen, ha már a *Léleknaptárral* kezdtük, az év körforgása, az ünnep helye, folyamata. A másik pedig az ember lénytagrendszere. Amit minden tisztességes képzésen legalább tudjuk, hogy fizikai test, étertest, asztráltest, Én – ami nem az, amit mondunk. De mi megállunk az alsó kettőnél. Csak kicsit cizelláltabb módon szeretnék a témába belemerülni.

¹ Rudolf Steiner: *Wahrpruchworte*. GA 40. Magyarul: Genius Kiadó, Budapest, 2013.

² Rudolf Steiner: *Das Verhältnis der Sternenwelt zum Menschen und des Menschen zur Sternenwelt. Die geistige Kommunion der Menschheit*. GA 219. Magyarul: Genius kiadó, Budapest, 2010.

A fizikai testet, azt most egy kicsit távolabbra tenném, kezdeném az éteriségnél a dolgot. Mert itt már nagyon sok mindent össze szoktunk mosni, vagy nem szoktunk észrevenni. Az év körforgásának menetében az éteriségnek van egy bizonyos ritmusa, ami a mi földi – ami egyébként kozmikus – világunkat illeti. Ez a ritmus pedig az, hogy mondjuk ősszel kezdve, ősszel ez az éteriség, ahogy Steiner írja, visszahúzódik. Három kifejezést használ: hova húzódik vissza? A Föld mélyébe. Jelzem: kozmikus, a Kozmoszba. Vagy esetleg az étertestet vagy élettestet perifériális erőnek is nevezi egy-két helyen Steiner – erre majd visszatérek, mert ez egy teljesen gyakorlati dolog, csak nem szoktuk észrevenni, de visszatérek majd rá. Tehát az éteriség, a világ éterisége a Kozmosz éterisége megváltozik. És ezt mi valamilyen módon érzékeljük. Szeretnék mindjárt egy dolgot mondani, ami megfigyelhető. Hogy ezt a visszahúzódó éteriséget mi érzékeljük. Csakhogy nem akkor, amikor a levelek lehullanak, hanem jóval előbb. És ez megfigyelhető. Különösen most, hogy egyre később és később hullanak le a levelek. Tehát amikor a költők a magára maradottságról, az egyedüllétről írnak, és ezt valóban át is éljük, tehát ez nem egy igaztalan ügy, akkor ez nem egy észleletből származó érzés. Mert az észlelet később következik be. Tehát a levelek lehullása, változások, egyebek, elmúlás az észleleti világban később következik be, mint az ember lelkében. És akkor szépen lassan eljutunk egészen ugye Karácsonyig, amikor az éteriség teljesen visszahúzódik. Nem tudom, hogy hol írta Steiner, hogy ilyenkor a legszemélyesebb a Föld. Majd elkezdődik valami lassú csírázás, burjánzás, növekedés. Ennek a középpontjánál vagyunk körülbelül Húsvétkor. Ez folytatódik, majd újra és újra és újra megtörténik.

És akkor elővesszük hetente a Léleknaptárt. És a Léleknaptár olvasásakor tulajdonképpen három mozdulatra van szükség, én azt hiszem – ez a praxis. Először is kinézünk, kifelé nézünk. Mi környezetet, természetet mondunk. De pontosan tudjuk, az előbbi példából az elmúlás, vagy nem tudom, minek az érzetén, hogy ez a „kifelé”, ez egy sokkal cizelláltabb kifelé, minthogy az ember kifelé néz. Aztán befelé néz. Mert ugye ez mégiscsak az emberi lélekben történik meg. És utána megnézi a verset. Ami, hogy mondjam, a legautentikusabban megfogalmazza ennek a kettőnek, a külsőnek és a belsőnek a viszonyát és kapcsolatát, együttélését jelenti. Ami a technikai lényege a dolognak, az viszont az, hogy aki tud kifelé tekinteni és tud befelé tekinteni, az nincs kint, se bent. És pont ebben a kifelé és befelé forduló pillantásban elevenedik meg valaki, valaki bennünk.

Ez a mi kis heti ritmusunk. Ugye itt a Léleknaptár, ez heti ritmust ír elő, és azért is hoztam ezt, mert ez nem az év körforgása, nem a Nap körforgása, ahogy a nappalok és éjszakák váltakoznak, hanem ez a heti körforgás. Tulajdonképpen ami egy hiány volt Steiner előtt. Na de térjünk vissza az év körforgására, hogy ott mi történik. Ha már ősszel kezdtük, akkor ősszel. Az éteriség ugye visszahúzódik. És hogyha valaki rendszeresen megfigyeli, hogy mi is történik, akkor azt lehet látni, hogy az embernél ez nem így történik meg. Az ember – most rossz kifejezést fogok használni, mert az éteriség nem fölbontható. Rossz kifejezést fogok használni, de engedjétek meg – visszatartja a saját éteri lényét, éteri életét, tehát nem áll le benne a nedvkeringés, mint mondjuk a fák többségében, de ezt a magára maradottságot érzésben azért átveszi és átéli. Lélekben. Nem a lelkizésre gondolok most a „lélek” kifejezés alatt. És ez tart és történik egész Karácsonyig, december utolsó, január első napjaiig. És aztán elindul ez a – hadd mondjam így – föltámadási időszak. És ebben a föltámadási időszakban aztán ezt is átéljük, csak sok mindenre materialista szemléletünkkel magyarázzuk, átéljük azt, a fiatalok egészen nagyon határozottan, hogy ez a, megint hangsúlyozom, rosszul mondott éteriségünk, visszatartott éteriségünk támogatást kap. Erőre kap az ember tavasszal, aztán szépen belealszik a nyárba, mint ahogy belealszik egyébként a télbe is. Ősszel és tavasszal figyeli, hogy hogy változik minden, kibújt már az a növény. Ősszel, hogy „na már az is, na”. A tél és a nyár, az örök ideig tart érzésben legalábbis az emberben belül. És ennek az idő-

szaknak, ennek a feltámadási időszaknak a közepén van Húsvét, ill. ahogy mondom, a feltámadás. Abban a pillanatban, amikor ahogy a Léleknaptárnál beszéltem, ősszel ugye a befelé forduló pillantások időszaka kezdődik el, tavasszal, meg feltámadáskor a kifelé fordulásé. Az egybeeséskor történik meg maga az esemény, a kozmikus esemény. Amit tulajdonképpen ilyen módon ki is olvashatnánk a környezetünkből: a feltámadás.

Tehát ilyen módon lehetne vagy kellene tulajdonképpen olvasnunk a kozmikus történéseket. A feltámadás nem egy esemény a Kozmosz menetében, hanem együtt van ebben az időszakban. És hogyha ezt igazából át tudjuk élni, vagy figyelni tudjuk – sokkal konkrétabb is leszek majd – akkor már a felkészülésünk sem okoz akkora problémát.

Mi is történik a feltámadáskor? Tudjuk, mi történik a kereszthalálkor, és tudjuk nagyon jól, hogy mi történik, amikor az ember meghal. Ugye megismétlődik ugyanaz a ritmus, mint ami akár az éjszaka és nappal az emberi ritmusban, az emberi organizmusban. A felső lénytagok és az alsó lénytagok elválnak egymástól. És az éteriség lassan visszahúzódik. Otthagya a testet, és tulajdonképpen az ember ilyenkor lesz csak igazából ásványi anyaggá. Ezt is pontosan jól tudjuk, hogy ez három napig tart. Ugye a feltámadási esemény is éppen három napig tart. Mi történik ekkor? Számunkra annyi történik, hogy az a lény, aki tulajdonképpen előélte nekünk a feltámadást, előélte nekünk az összes többi eseményt, valóban elveszti emberi éteriségét, ezt a visszatartott éteriséget. Mondom, ez rossz ez a kifejezés, de nem találtam jobb kifejezést. Próbálok másképp beszélni. Hogy ugye, ha az éteriség a kozmoszban van, akkor az emberben levő éteriség és ennek az észrevétele, gondozás-ápolása, és ennek a lehetősége azt jelenti, hogy az ember kozmikus lény. Így is kifejezhetem ezt tulajdonképpen. Tehát a kereszthalál után tulajdonképpen, amit mi a legnagyobb csodának tartunk a materialista nézőpontunkból, tulajdonképpen azt mondhatnám nagyon egyszerűen, hogy nem történik más, minthogy a Krisztus-lény visszahúzódik ebből az Én-éteriségből, visszahúzódik a kozmikus éteriségbe, és ezt veszi föl magába. Így válik kozmikus lényé is egyúttal és ez által. Miért mondtam, hogy ez a legnagyobb? Mi előzi ezt meg? Ezt megelőzi a testté válás, és ezért kell ezt folyamatokban tekinteni. Ami aztán ehhez képest, azt kell mondanom, hogy a legnagyobb történet. Ehhez képest, idézőjelben mondom, ehhez képest a feltámadás – és itt hozzá kell tennem valamit ehhez nagyon gyorsan. Itt nem pusztán a Krisztus-lény támad föl az éteriségben. Ez egy duális megközelítés. Az ember látja ezt. Ez a lényege a dolognak. Merthogy hadd mondjam el, hadd ferdítsem ki a *kerúbi vándornak*³ a két sorát! Ő ugye azt mondja, hogy *szülessen bár Krisztus ezerszer Betlehemben...*, ezt most én úgy mondom, hogy *támadjon föl bár Krisztus ezerszer Betlehemben, de ha benned nem – maradsz örökre elveszeten*. És ahogy az ember fölfedezi magában a kozmikus – most nagyon leszűkítem – szellemet, nem az észleletiben, ezt az éteriség folyamatát – minden kifejezés nagyon leegyszerűsít –, akkor azzal a lényel együtt látja mindezt, aki az éteriségben él.

Tehát azt próbálok elmondani azzal, hogy ez az ember számára történik, hogy ez az ember számára válik láthatóvá. Ez nem egy önmagában lezajló esemény, amit a „nagyok”, a szellemi világ úgy „magában tesz”. Ez mind akkor van, a mennybemenettel együtt, hogyha az ember kifejleszti, megkapja azt a képességet, hogy ezt mind tapasztalni tudja. Tehát azért mondom azt, hogy az a lény, aki a kozmoszban él, kozmikus lény, mindannyiunké, természetesen, mindannyiunk kozmikus lényében él, az teszi lehetővé, hogy mindezt meglássuk, és meglássuk az ő lényét. Krisztust meglátni, az egyszerre két esemény. Az egyik az, amit a hétköznapi szövegben mondanék, hogy

---

³ *Angelus Silesius* (1624 – 1677) német katolikus költő és fizikus. Az ő versének részletét többek között megtaláljuk Helmuth von Glasenapp: *Az öt világvallás* c. könyvében (Akkord Kiadó, 2012).

Krisztust meglátni – innen oda, ez egy duális történet lenne. De azért láthatom, mert bennem is van. Mert én is kozmikus lény vagyok. Nincs kint és nincs bent. Ugye emlékezzünk vissza a Léleknaptra: kifelé, befelé – aki ezt meg tudja tenni, az nincs kint és nincs bent. Az év körforgásában a befelé és kifelé fordulás határán – ez az isteni pedagógia – az ember kiemelődik, és átéli a feltámadást. Nem az egyénit, félreértés ne legyen, a kozmikust. Az időszámításunk kezdetén ezt nem mindenki tudta és látta. De egypáran azért igen. Biblia-idézet következik. Jn 20,8, amikor János a szeretett tanítvány odamegy a sírhoz, odaszalad, ő a szeretett tanítvány, aki elsőnek ér a sírhoz. Kis közbjáték van, Péter is ott van, akkor mindig közbjáték van, zűrzavar. De végül is azt írja a szöveg, hogy *lát és hisz vala*. És két értelmező dolgot szeretnék mondani, és utána el szeretnék ebben a képben egy kicsit merülni. Hogy a „lát”, az, ha valaki a görög szöveget olvassa, akkor nem az *oráo* (ὁράω), hanem a *vlépo* (βλέπω) igével van, ami belső látást jelent. Ez az egyik. A másik pedig az, hogy „és hisz”, ezt ugye a hétköznapokban: egyszer lát, egyszer hisz. Amikor belső látásunk van, akkor annak az igazságát azért soha nem kérdőjelezzük meg. Azért ez egy praktikus történet. Az *van*. Tehát az nem úgy egy „és”! Mert lát valamit és *ezért* hisz. hanem a kettő egy. Egy és ugyanaz. Zárójelben mondom: ez egy meditációban pillanatok alatt ki is derül. A másik, hogy éppen a Biblia megemlékezik két nagyon érdekes, egymástól tán távol álló eseményről. Az egyik ugye a sírnál a Mária Magdaléna. És ott elhangzik egy nagyon különös dolog. Hogy ahogy először azt hiszi, hogy a kertész az, vagy valaki. Mert hiszen nem abban a testben látja. És nem testben látja. És nem kint látja. És elhangzik az, hogy „ne érints meg”⁴. És hogyha valaki alaposabban utánaolvas, akkor ugye háromszor jelenik meg a feltámadás után a tanítványoknak. A Krisztus-lény akkor észreveszi, hogy Tamás, akiről ugye felületes olvasó azt gondolhatja, hogy belemélyeszi ujjait a sebbe: ha elolvassuk, nem mélyeszi bele ujjait a sebbe. Mert az nem test. De mind a kétszer elhangzik az, hogy „ne érints meg engem. Mert még nem mentem föl az én Atyámhoz.” Kit óv a Krisztus-lény? Hát Mária Magdalénát és Tamást! Mert ugyanis kifelé keresgetik még mindig a Krisztus-lényt, és nem veszik észre, hogy befelé látják. Ennek szól az, hogy „ne érints meg engem”. És akkor ezt is talán megértjük, hogy „még nem mentem fel az én Atyámhoz”, hogy mi ugye a szellemi lényekről ugye így szoktunk gondolkodni: a szellemi lény, az szellemből áll, pont, nincs. Nincs mese. De itt az éteri világról beszélünk még csak. Itt is egy folyamatról van szó. Az is egy hosszú folyamat volt, amíg testté lett, és ez is egy hosszú folyamat. Számunkra, akik időben gondolkodunk, és nem az idő *folyásában* gondolkodunk, ez is egy hosszú folyamat, ameddig végül is a mennybemenetel, ez nem egy egyszerű történés, ez egy folyamatos történés annak a számára – az emberiségről beszélek –, aki képes ezeket a történéseket átélni, meglátni, belső – külső látásban egyaránt. A befelé – kifelé fordulás határa ez a feltámadás ideje. Amikor az emberlény a saját burkából találkozik a Kozmosz lényiségével voltaképpen, és egyensúly alakul ki kettejük között. Ez a befelé – kifelé fordulás pillanatának határa. Ami éppen a feltámadás, ami bennünk támad föl. Mondjuk a már előbb említett spruch olvasásakor. Kifelé tekintünk, befelé tekintünk, és ráismerünk a versre. Nem a versből olvasunk. Egy kukkot nem értünk. Ráismerünk. Érzésben. Lélekben a versre, amit majd el fogok olvasni megint.

Hoztam egy-két szemelvényt. És valamit én mondtam az elején. Amire vissza fogok térni majd zárójelben, ennek az egész történetnek a praktikusságáról, hogy mi zajlik itt a szemünk előtt. Mert ez sokkal megfoghatóbb, mint ahogy talán ezt látjuk. Az idézet, amit szeretnék elmondani, az

---

⁴ Jn 20,17: Monda néki Jézus: Ne illess engem; mert nem mentem még fel az én Atyámhoz; hanem menj az én atyámfiaihoz és mondd nekik: Felmegyek az én Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, és az én Istenemhez, és a ti Istenetekhez. (Károli ford.)

*Krisztus megjelenése az éteri világban*⁵ GA 118-ból szeretnék két bekezdést fölolvadni. Ezt különböző helyekről válogattam össze.

Az ember lelki képességei változásokon fognak keresztül menni. Létrejön valami, amit éteri látásnak nevezhetünk. Nagyon fontos ez a „nevezhetünk”. Nem „nevezünk”, hanem „nevezhetünk”, itt ez nagyon lazán van hagyva, a megfogalmazhatóság határán táncolunk. Létrejön valami, amit éteri látásnak nevezhetünk. És mi kapcsolódik ehhez? Nos, az a lény, akit Krisztusnak nevezünk, aki egykor, időszámításunk kezdetén hús-vér testben élt a Földön. fizikai testben nem jön már el többször, mert az egy egyszeri történet volt. Éteri alakban azonban visszatér az említett időkben. Ekkor az emberek megtanulják Krisztus észlelését, amennyiben éteri látásuk révén felnőnek hozzá, mivel fizikai testbe nem fog már leszállni, csak étertestbe. Az embereknek tehát fel kell nőniük Krisztus észleléséhez. Mert igaz Krisztus kijelentése: „Veletek vagyok minden nap, a világ végezetéig”. Ő itt van, itt van szellemi világunkban, és különösen áldottak azok, akik mindig észlelhetik őt ebben a szellemi-éteri világban.

A másik idézet:

Krisztus mindig itt van, de a szellemi világban. Elérhetjük, ha oda felemelkedünk. És minden antropozófus tanításnak az az intenzív kívánsággá kellene válnia bennünk, hogy ne engedjük ezt az eseményt nyomtalanul elhaladni az emberiség mellett, hanem alakítsunk ki a rendelkezésre álló idő alatt lassanként egy olyan emberiséget, amely érett lesz az új képességek kifejlesztésére, és így összekapcsolódhat Krisztussal. Mert az emberiségnek különben igen sokáig kellene várnia arra, hogy egy ilyen alkalom újból megadasson számára. Hosszú ideig kellene várnia: a Föld egy újbóli megtestesüléséig. Hogyha az emberiség elmenne Krisztus visszatérésének eseménye mellett, úgy Krisztus étertestben való meglátása azokra korlátozódna, akik ezoterikus iskolázásuk által késznek bizonyulnak arra, hogy egy ilyen átéléshez felemelkedjenek. Az a hatalmas lehetőség azonban, hogy ezeket a képességeket az egész emberiség, minden ember megszerezze, és hogy természetesen kifejlesztett képességei révén minden ember megértse ezt a hatalmas eseményt, ez nagyon sokáig lehetetlen lenne.

Ugyanis a Földnek újra ki kéne alakulnia ehhez.

És még egy rövid. És ez már tényleg a jövő.

Ezek után nem lesz már szükség arra, hogy Krisztus létezését mindenféle okiratokból bizonyítsák, hanem lesznek az élő Krisztus jelenlétének szemtanúi, olyanok, akik étertestében élik majd át Őt, és akik ebből az élményből fogják megtanulni, hogy ez a lény ugyanaz, mint aki időszámításunk kezdetén a Golgotai Mészteriumot végrehajtotta; hogy ez a lény Krisztus. Ahogy Pál Damaszkusznál meggyőződött arról, hogy: ez Krisztus, úgy lesznek majd olyanok, akik éteri átélésük révén győződnek meg arról, hogy Krisztus valóban él.

Elolvasom még egyszer ezt a verset, és aztán a praktikus kiegészítés.

*Wenn aus den Weltenweiten
Die Sonne spricht zum Menschensinn
Und Freude aus den Seelentiefen
Dem Licht sich eint im Schauen,
Dann ziehen aus der Selbstheit Hülle
Gedanken in die Raumesfernen*

---

⁵ Rudolf Steiner: Das Ereignis der Christus-Erscheinung in der ätherischen Welt. GA 118. Magyarul: Krisztus megjelenése az éteri világban. Genius Kiadó, 2012.

*Und binden dumpf
Des Menschen Wesen an des Geistes Sein.*

Most németül is fölolvastam. Itt a második sorban ez az ember-érzék, hát ez egy nagyon gyanús történet, mert ugye itt érzék, értelem, minden. Még azt se tudjuk, ugye ebben a szóösszetételben – nem akarok nyelvészkedésbe belemenni. Még azt se tudjuk, hogy tulajdonképpen ember-érzék vagy ember-érzékek. Mert ugye az *-en-t* szóösszetételnél hozzá kell tenni a némethez. Ez a mondatból derül ki. Ha már németül fölolvastam, mindjárt ki is derül.

*Amikor a világtávlatokból
a Nap szól az emberérzékhez
s lélekmélységekből az öröm
a látásban a fénnel egyesül,
akkor az Én-lény burkából
gondolatok szállnak a természeteségekbe
és az ember lényét tompán
a szellem létéhez kötik.*

Azért tompán, mert mai időkben, mivel nem olvassuk ilyen értelemben az év körforgását, az ember lénytagjainak összekapcsolódását, ezért itt csak a pedagógiát észlelhetjük, ez a tompaság. Tehát nem egy határozottság, amit az ember átél, hanem tulajdonképpen egy lehetőség, amit átélhet.

Ember-érzék. Hát egyrésztől nem lehet többes szám, mert itt nem arról van szó, amit külső érzéknek nevezünk. Hanem arról az egy érzékről van szó, ami megszólítható, és ez nem rész, hanem maga az Ember. Lelkestül, szellemestül, vagy hogyha úgy tetszik, szőröstül-bőröstül. Erről szól. És sokkal jelentéstelibb ez a vers persze. De érzékről van szó, egyes számban, és érzékelhetőségről. Nem győzöm hangsúlyozni, hogy kétoldalúságról van szó. A szellemi világosság, az nem egy zseblámpa, amit a szellem meggyújt, és az ember néha oda néz, és akkor észreveszi. Hanem az a világosság, amivel a világosságot látom. Nincs más. Ez ugyanaz. Ezt nem tudom eléggé hangsúlyozni. A szellem nem zseblámpázik. Tehát ez egy duális ügy lenne.

És egy nagyon kis kiegészítést szeretnék tenni a teljes praktikum kedvéért. Ami nekem nagyon sokat segített, hogy megértsem, hogy ezek a kozmikus perifériális erők miben is állnak, és hogy az ember egy kozmikus lény. Ezt nagyon egyszerűen szeretném megmutatni. Teljesen hétköznapi dolgot fogok mondani. fizika. Én fizika-tagozatra jártam. De mindenki tanulta az egyszerű gépeket. A legegyszerűbb egyszerű gép, most nem harapófogót mondok, hanem diótörőt. Amivel az ember a diót töri. Erőkar, teherkar, valami alakul. De a dolog lényege az, hogy az ember itt megfogja a nyelét, és összeroppantja a diót. Remek. ha hosszabb lenne a nyele, akkor még könnyebben roppantaná össze a diót, úgy, ahogy van. Hát azért nem hosszú, mert akkor állandóan oda kéne szaladgálnunk a végéhez ugye a dióért betenni, hát sokkal nagyobb fáradság lenne a dolog. És az ember teljesen másképp működik, mi magunk. Mert nem fizikai lények vagyunk. Hanem kozmosz-lények, hadd mondjam így. Teljesen másképp működünk, ha az éteriségünket nézzük. Az éteriségünk ugye, most mondok egy-két szót csak annak, aki ismeri a témát, hogy összekötődjön, a folyadék-ember. De végül is az izmaink másképpen működnek már teljesen, mint ahogy az előbb a fizikai világban lefestettem. Ehhez szeretnék egy-két példát mondani. Ugye most az a szó, hogy mindenki hord magával egy üveget. És csavargatja. Én meg nem ebben nőttem föl. Te-

hát van nálunk egy műanyag üveg, egy csavaros üveg, és ki akarjuk nyitni. Van, ami könnyen megy, van, ami nehezen megy. És akkor mit csinálunk? Nincs rongy a közelben, nincs fogó és nincs senki. Hát én nem csinállok így, de egy-két rossz gyereket láttam: foga közé kapja és lecsavarja. Hova kapja a foga közé? Ide hátra, vagyis: erőkar, teherkar... minthogyha kint nyomná össze valaki az ember száját. Tehát nem itt elől van, ahol az összes izom gyakorlatilag érvényesülni tudna. Hanem pont fordítva, legbelül. Mintha valaki kint ... ott lenne a diótörőnek a fogója. Valaki focizik. Néha megáll a játék, és az ember a lába közé szorítja a labdát. És akkor jön egy rossz gyerek, és kirúgja onnan. Nade, ha ide szorítja! Tehát itt még nincs térdizom, meg alsó lábszár izomzat, akkor ugye valaki kintről szorítja össze a két lábát. Teljesen másképp működünk! Nem fizikailag működnek már az izmaink se. Könyvet hova szorítunk jobban? Ide, ahol a combom eleje van? Vagy ide szorítunk? Ide szorítunk! Mert kintről van. Pont fordítva működünk, mint a diótörő. És hát bocsánat, ezt hányan látjuk? Hogy ez így működik. Ez az, ami az éteriségbe mutat. Ami nem a fizikai test. Minden megfordul abban a pillanatban. És még mondhatnám a járásra ... minden megfordul. Kint van az erőkar. A periférián. Ott kint. Nem a kezemben. Nem én vagyok a centrum. Mármint most a testre mutatok. Nem én vagyok a centrum. Ez egy teljesen gyakorlati ügy.

Mert az *Általános embertan*⁶ pont ezt írja Steiner. És éppen ezért is írja Steiner egyébként, hogy a végtagok a legszellemibb részünk. Sok összefüggés van, amibe most tényleg nem mentem bele. Csakhogy ez ilyen egyszerűen meglátható. Én csak ezt akartam ezzel prezentálni. Tehát nincs olyan messze tőlünk, és nincs olyan reménytelenség, mint ami talán első pillantásra látszik. Csak ezt olvasni ként, mint egy négyéves gyerekeknek. Köszönöm szépen.

---

⁶ Rudolf Steiner: Allgemeine Menschenkunde als Grundlage der Pädagogik. GA 293. Magyarul: Általános embertan, mint a pedagógia alapja. Genius Kiadó, 2007.